

Збірник наукових матеріалів
VII Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ЛЮТНЕВІ НАУКОВІ ЗАПИСКИ»

15 лютого 2017 року

м. Вінниця

Лютневі наукові записки: матеріали VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – м. Вінниця, 15 лютого, 2017. – с. 50

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Лютневі наукові записки», які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
2018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

<i>Галацин К.О.</i> , СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	4
<i>Глушкова Д. Б., Костіна Л.Л., Рижков Ю.В., Демченко С.В.</i> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ СТРУКТУРНИМ СТАНОМ І ЗНОСОСТІЙКІСТЮ СТАЛЕЙ ДЛЯ ДЕТАЛЕЙ СКРЕБКОВОГО КОНВЕЄРА.....	9
<i>Дзідора М.С.</i> , ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЇ СИСТЕМИ «ЗАЛІЗНИЙ КУПОЛ» В УКРАЇНІ.....	17
<i>Дзідора М.С.</i> , РОЗБІЖНОСТІ В ПЕНСІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ КРАЇН СНД ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	21
<i>Дудар Н.О.</i> , МОЛОДЬ ЯК ГЕНЕРАТОР УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО- ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ.....	24
<i>Лабінський А. Й.</i> ЛІКУВАННЯ НЕМОТОРНИХ ВИЯВІВ ХВОРОБИ ПАРКІНСОНА НЕМЕДИКАМЕНТОЗНИМИ МЕТОДАМИ.....	31
<i>Максимова М. М.</i> , ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ РЕЛІГІЇ ТА ЇЇ РОЛЬ НА СОЦІАЛЬНОМУ РІВНІ ЖИТТЯ.....	35
<i>Чумак Л.І.</i> , МІЖСЕКТОРАЛЬНИЙ ПІДХІД В АСПЕКТАХ ЯКОСТІ НАДАННЯ МЕДИКО–САНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ.....	39
<i>Шудько К.С.</i> , ЯВИЩЕ АБСЕНТЕЇЗМУ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ.....	44

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Галацин К.О.,

канд. пед. наук, доцент

НТУУ «Київський політехнічний інститут імені І.Сікорського»,

м. Київ, Україна

Сучасний розвиток українського суспільства вимагає створення такої педагогічної системи, яка б органічно поєднувала високоякісну професійну підготовку майбутнього інженера у свідомо й самостійно обраній ним галузевій сфері техніки з глибокою його психолого-педагогічною та комунікативною підготовкою. Вона має забезпечувати йому можливість професійно організовувати взаємодію з різними групами людей з метою ефективної спільної діяльності для досягнення певних виробничих та суспільно значущих цілей.

Очевидним стає те, що комунікативна культура інженерів є соціальним феноменом у найширшому розумінні. У комунікативному процесі, як процесі обміну думками, визначаються статуси речей і суб'єктів комунікації. Відповідно, постають вимоги до комунікативної культури студентів технічних навчальних закладів, як вагомої передумови їхньої професійної компетентності.

Питання формування комунікативної культури особистості завжди були в центрі уваги педагогіки і досліджувалися в багатьох аспектах (культура спілкування, поведінки, міжособистісних відносин, мовленнєва культура і т.п.). З розвитком техніки, у зв'язку з соціальними, політичними, економічними змінами, трансформаціями в системі культурних цінностей змінювалась і специфіка комунікацій у їх змістовому, формальному, технічному аспектах, що актуалізувало нові завдання і напрями дослідження комунікативної культури. У педагогічній науці це знайшло відображення в обґрунтуванні педагогічних

цілей, адекватних актуальним соціокультурним проблемам, і в розробці відповідних педагогічних технологій тощо.

Складовою загальної культури людини є комунікативна культура. Досліджуючи сутність поняття комунікативної культури, нами враховано, що його сутність є інтегральним похідним від термінів «комунікація», «комунікативність» та «культура». Вивчаючи педагогічну літературу з даної проблеми, ми прийшли до висновку, що багатозначність терміну «культура» не дає можливості для чіткого, змістовного та однозначного поняття. Однак наукові доробки різних учених наблизили нас до розуміння культури як складного соціального феномену, який має відношення практично до всіх сторін суспільного та індивідуального життя. Ще І. Кант розумів культуру як спосіб самореалізації людини; А. Швейцер – як духовний і матеріальний прогрес в усіх галузях, якому сприяє моральний розвиток людини і людства; К. Ламберг-Карловскі і Дж. Саблов – як сферу вищих людських дій, духовних, художніх і наукових форм прояву людини. Як уже наголошувалось, поняття культури є багатограним і розглядається в широкому й вузькому розумінні. У широкому значенні – культура охоплює все, властиве людині, набуте вихованням, все те, що її формує і за допомогою чого вона стає соціально активною, цілісною особистістю. Водночас до культури належать і суспільно-санкціоновані способи діяльності й поведінки індивідів.

Отже, культура – це протилежність природі, сукупність результатів людської діяльності; це процес і результат виокремлення людини з природи, створення нової реальності і способу свого існування. Культура втілює стиль мислення людини, вона охоплює всі аспекти суспільного життя, характеризує широту і глибину знань особистості, її вихованість, уміння висловити свою думку, вислухати іншу людину і зробити правильні висновки. Розуміння культури у вузькому значенні пов'язують зі способом людської діяльності та спілкування, з організацією цих процесів, виявленням того ґрунту, який дає змогу сприяти ефективній життєдіяльності суспільства та особистості в цілому.

Отож, зважаючи на значну кількість визначень культури, основними

складовими цього поняття є гуманність, людинотворення, яке полягає в конкретизації загальнолюдських цінностей, притаманних кожній людині. Продуктом культури є сама людина, яка одночасно є творцем культури; головне джерело культури – діяльність людини. Культура містить способи та результати діяльності людини.

Аналіз психолого-педагогічних джерел свідчить, що більшість учених (А. Арнольдов, Є. Ильенков, Є. Маркарян, В. Межуєв, А. Радугін) виділяють культуру матеріальну і духовну. Остання, у свою чергу, включає мистецтво, науку, літературу, філософію, мораль, освіту. Саме культура мислення, культура відчуттів і культура поведінки, які є складовими моральної культури, реалізуються через культуру мовлення. За такого розуміння проблеми мовленнєва культура особистості не може бути відокремленою від самої особистості, її духовності, моральності. У співвідношенні з поняттям «культура», комунікативна культура, на думку С. Безклубенко може розглядатися в трьох аспектах: як окремий випадок комунікації; як системоутворюючий, інтегруючий соціум чинник (у цьому випадку комунікативна культура ототожнюється з культурою як такою); як галузевий аспект (поруч з художньою, естетичною, інформаційною та ін.).

Науковий зміст поняття «комунікативна культура» визначається також змістовим наповненням понять «комунікація» та «комунікативність». Здійснений аналіз словників засвідчив, що поняття «комунікація» (від лат. *communicatio*) є синонімом понять «зв'язок», «з'єднання», «взаємодія», «спілкування», «обмін інформацією», «повідомлення». Як відомо, спілкування – це сукупність зв'язків і взаємодій людей, суспільств, суб'єктів, у яких відбувається обмін інформацією, досвідом, уміннями, навичками, результатами діяльності [2].

У ході дисертаційного дослідження нами встановлено, що хибним є ототожнення понять «спілкування», «комунікація», а також «культура спілкування» і «комунікативна культура». Стосовно цього, В. Айнштейн наголошував, що спілкування не тотожне комунікації. Зміст комунікації –

обмін інформацією, спілкування – ширше, воно включає комунікацію. Спілкування має на увазі зв'язок між людьми, в результаті якого здійснюється вплив однієї особи на іншу. Під комунікацією автор розуміє процес особливої знакової взаємодії людей, що забезпечує можливість реалізації ними інших видів діяльності [1, с.87].

Отже, можемо зробити висновок, що процес комунікативної діяльності будується як система зв'язаних актів, де кожен такий «зв'язаний акт» – це взаємодія двох суб'єктів, двох наділених здатністю до ініціативного спілкування людей.

У педагогічній літературі замість поняття культури спілкування переважно використовується поняття «комунікативна компетентність», «компетентність в спілкуванні», «комунікативна підготовка» або «комунікативна культура». У всіх цих поняттях, акцент зміщений на опанування «технікою» спілкування, уміння підтримувати міжособистісні контакти і досягати в спілкуванні своїх цілей, використовуючи оптимальні поведінкові стратегії.

Отже, можемо зробити висновок, що природною основою комунікативної культури є комунікативність людини, коли актуалізується проблема культури спілкування, домінантною у цих процесах є особистість. Культура спілкування підкреслює гуманістичну спрямованість, в якій інша людина сприймається і детермінується як вища цінність. Кожна людина постійно спілкується з іншими людьми. Проте, не завжди і не скрізь вона здатна повною мірою використовувати свій комунікативний потенціал. Досить часто їй не вистачає умінь, щоб досягти бажаного ефекту дії. Висока ж культура спілкування передбачає уміння найдоцільніше і ефективно користуватися всілякими засобами дії, максимально реалізувати свій комунікативний потенціал.

Література:

1. Айнштейн В. Преподаватель и студент (вопросы общения) / В. Г. Айнштейн // Высшее образование в России. - 1997. - № 1. - С. 87-95.
2. Амеліна С. М. Теоретико-методичні основи формування культури

професійного спілкування у студентів вищих аграрних навчальних закладів : теорія і практика : монографія / С. М. Амеліна. – Д. : ДДАУ, 2007. – 360 с.

3. Великий тлумачний словник укр. мови (з дод. і допов.)/ Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.– С. 1368

4. Галацин К. О. Особливості формування комунікативної культури студентів вищих технічних навчальних закладів / К. О. Галацин // Науковий вісник ВНУ ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ Вежа, 2012. – № 8 (233). – С. 54–59.

5. Гончар Т.І. Формування комунікативної культури молодших школярів в умовах дозвілля / автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук/ 13.00.06 – теорія, методика і організація культурно – просвітньої діяльності, Київ, 2003

6. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека освітньої політики. – К. : К.І.С., 2004. – С. 66–72.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ СТРУКТУРНИМ СТАНОМ І
ЗНОСОСТІЙКІСТЮ СТАЛЕЙ ДЛЯ ДЕТАЛЕЙ СКРЕБКОВОГО КОНВЕЄРА

*Д.Б. Глушкова,
д.т.н, професор,
Л.Л.Костіна,
к.т.н., доцент
Ю.В. Рижков
к.т.н., доцент
С.В. Демченко
аспірант*

*Харківський національний
автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна*

Вступ

Темпи розвитку вугільної промисловості багато в чому залежать від розробки високоефективних технологічних процесів та матеріалів деталей, що забезпечували б збільшення надійності та довговічності шахтного обладнання.

Особливе місце займають скребкові конвеєри, які є основною ланкою механізованого комплексу при видобутку вугілля [1, 2].

Встановлення характеру зносу деталей скребкових конвеєрів і виявлення чинників, що впливають на зносостійкість, є актуальною задачею, вирішення якої дозволить істотно підвищити термін служби шахтного устаткування.

Для збільшення зносостійкості та працездатності скребкових конвеєрів, в першу чергу, необхідно збільшити твердість елементів, що спрацьовуються [3, 4].

При цьому треба враховувати, що деталі скребкових конвеєрів зношуються не тільки абразивною масою, але й деталями самого конвеєра:

профіль боковини риштака знаходиться у контакті з тяговим ланцюгом, а скребок – з днищем риштака.

Одним з чинників, що зменшують інтенсивність зношування, є збільшення твердості поверхневих шарів ланок ланцюгів до величин, що перевищують твердість елементів, які входять в абразивний прошарок гірської породи[5, 6].

Відомості про технологічні способи зміцнення поверхневих шарів такого роду деталей наведені у роботах [3–6].

Проте на сьогодні залишаються не з'ясованими питання впливу структурного стану на зносостійкість і, особливо, на швидкість зношування.

Виконання досліджень у цьому напрямку дає можливість науково-обґрунтовано підходити до обирання марок сталей для деталей, що піддаються інтенсивному зношуванню у процесі функціонування, зокрема, деталей скребкового конвеєра та рекомендувати для них оптимальні режими експлуатації.

Постановка задачі

Метою досліджень, наведених у даній роботі, є встановити зв'язок між твердістю, зносостійкістю та характером структуроутворення матеріалів деталей скребкового конвеєра та на цій основі рекомендувати сталь, яка здатна забезпечити високу зносостійкість, надійність та довговічність.

Матеріал і методика дослідження

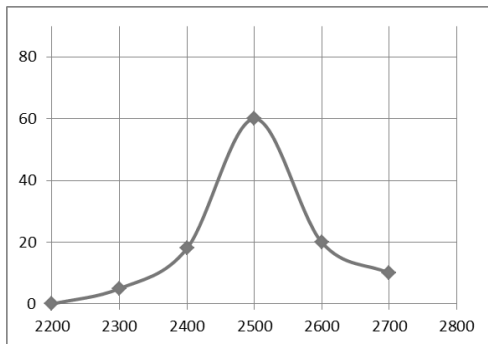
Матеріалами дослідження були три сталі, які застосовуються для виготовлення деталей скребкового конвеєра: 30Г, 25ХГСП, А335/А335М grade Р22 (ASTM, США), які піддавались нормалізації (нагріванню вище критичної точки A_{c3} і охолодженню на повітрі).

Порівняльні випробування сталей на зносостійкість проводили за схемою «колодка-диск» на лабораторному стенді СМЦ-2. Мікроструктуру досліджуваних матеріалів вивчали з допомогою портативного металографічного мікроскопа МЕТ1. Тонку структуру металу вивчали на електронному мікроскопі при збільшенні у 10000 разів.

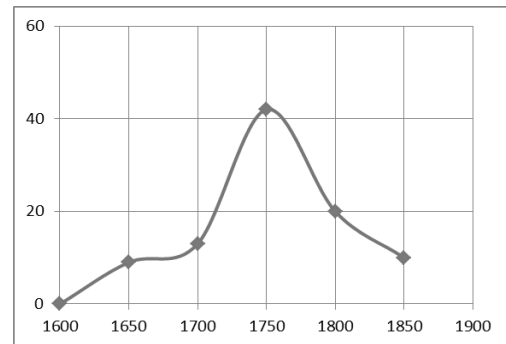
Результати експериментів та їх обговорення

Результати металографічних досліджень показали, що після нормалізації структура сталі 30Г складається із зерен фериту і перліту у співвідношенні приблизно 1:1. Зерна, головним чином, дрібні та мають твердість у межах 220–250 НВ. Інформацію про більш точну будову структурних складових було підтверджено з використанням електронного мікроскопу.

Як видно з рис. 1, пік розподілення мікротвердості феритних зерен відповідає $H_{\mu}=1750$ МПа, а перлітних зерен – $H_{\mu}=2500$ МПа, що є незадовільними величинами твердості з точки зору опору абразивному зношуванню.

а

б

Рис. 1. Частотні криві розподілення мікротвердості перлітної (а) і феритної (б) структурних складових сталі 30Г

При дослідженні іншої марки сталі - 25ХГСП було визначено, що її структура – це троостит і невелика кількість дрібних карбідів, розташованих рівномірно (рис. 2).

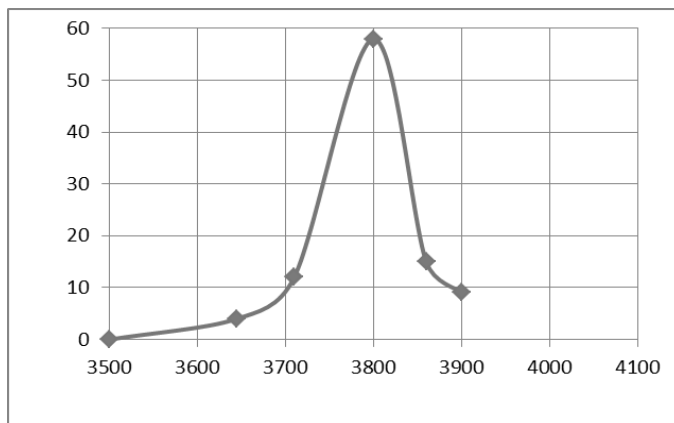

Рис. 2. Мікроструктура сталі 25ХГСП, $\times 600$

Твердість сталі 25ХГСП перебуває у межах 380–390 НВ.

Дослідження, які проведені з використанням методу електронної мікроскопії, дозволили встановити, що карбіди легуючих елементів достатньо дисперсні, мають сферичну форму і розташовані рівномірно у структурі сталі 25ХГСП, що сприяє стабільній роботі деталей, які піддаються зношуванню.

На рис. 3 представлена частотна крива розподілення мікротвердості сталі 25ХГСП. Як свідчать результати вимірювань, більшість зерен троститу ($\approx 60\%$) – мають мікротвердість $H_{\mu} = 3800$ МПа.

Мікротвердість H_{μ}

Рис. 3. Частотна крива розподілення мікротвердості сталі 25ХГСП

Значення мікротвердості сталі 25ХГСП (рис. 3) більш, ніж у 1,5 рази перевищує цей показник у низьколегованій сталі 30Г, що вказує на здатність сталі 25ХГСП чинити більший опір зношуванню і процесі експлуатації.

Дослідження наступної серед інших сталей - сталі А335/А335М grade Р22 (ASTM, США) показали, що її структура – сорбіто-трооститна, дещо присутній перліт та невелика кількість вкраплень карбідів. Характерним є повна відсутність феритних зерен. Легуючі елементи зменшують критичну швидкість охолодження, сприяючи формуванню при охолодженні на повітрі сорбіто-трооститної структури.

В сталі А335/А335М карбіди більші за розміром, ніж у сталі 25ХГСП. Це сприяє зменшенню зносостійкості деталі, виготовленої зі сталі А335/А335М.

На рис. 4 представлена частотна крива розподілення мікротвердості в сталі А335/А335М. Як показує рис. 4, більшість зерен сталі А335/А335М мають мікротвердість $H_{\mu}=3300$ МПа. Макротвердість цієї сталі перебуває в межах 320–330НВ.

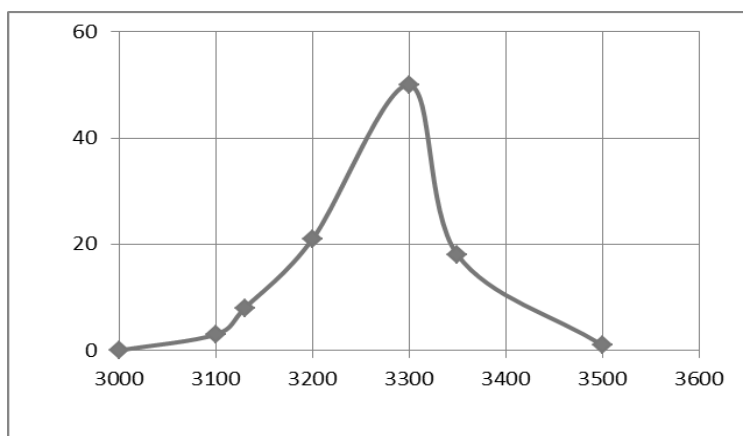

Рис. 4. Частотна крива розподілення мікротвердості сталі А335/А335М

Таким чином, можна визначити, що кращі результати щодо зносостійкості має показати сталь 25ХГСП. Таке припущення ґрунтується на наступних фактах.

Сталь 25ХГСП має найбільшу з порівнюваних сталей мікротвердість, макротвердість, що є, як показали електронно-мікроскопічні дослідження, наслідком особливостей її структури, і перш за все, завдяки наявності більш дисперсних та рівномірно розташованих карбідів у структурі матеріалу. Це має істотно вплинути на збільшення зносостійкості сталі.

Кінетику процесу зношування оцінюють зазвичай швидкістю зношування матеріалу за одиницю часу з одиниці площини тертя $V_{\text{зн.}}$ [$\text{г см}^{-2} \text{ч}^{-1}$]. На рис. 5, 6 наведені гістограми швидкості зношування досліджуваних сталей відповідно після 6 і 36 год. випробувань.

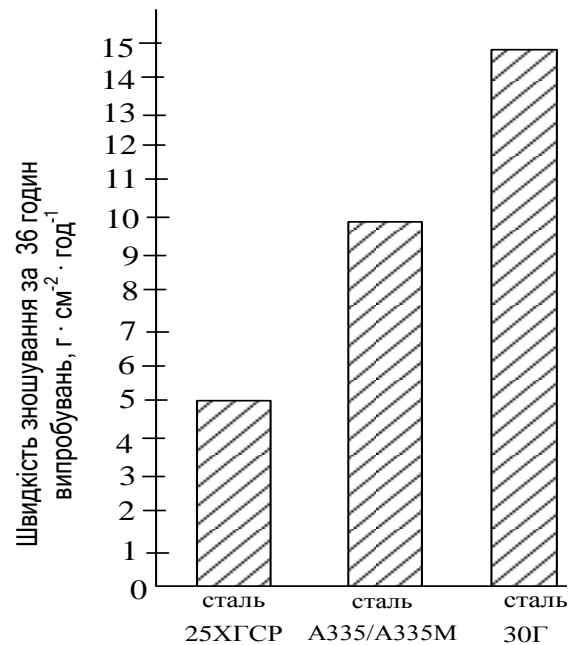
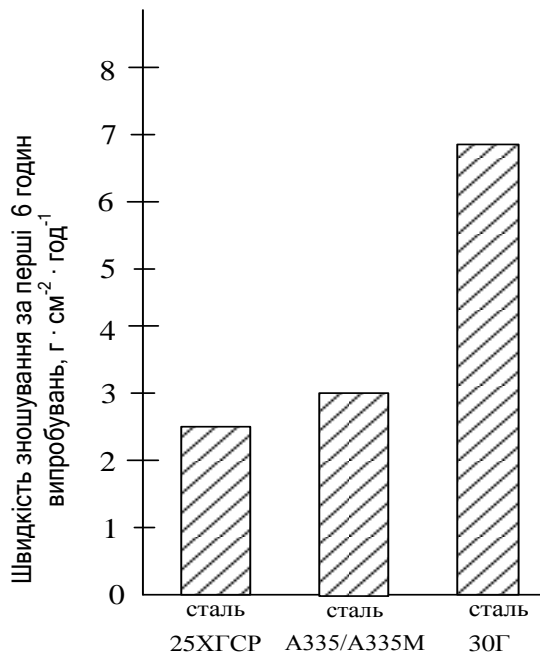

Рис. 5. Гістограма швидкості зношування за перші 6 год. випробування

Рис. 6. Гістограма швидкості зношування за 36 годин випробування

Як видно з гістограм (рис. 5, 6), зі збільшенням часу випробувань з 6 до 36 год. швидкості зношування усіх досліджуваних сталей зростають, що пояснюється превалюючою абразивною дією маси.

Як після 6 год., так і після 36 год. (рис. 5, 6) випробувань найбільша швидкість спрацювання спостерігається для сталі 30Г, а найменша – для сталі 25ХГСП.

Результати металографічних досліджень дозволили пояснити закономірності отриманих даних щодо зносостійкості, а саме: сталь 30Г має найменшу зносостійкість, в першу чергу, тому, що має ферито-перлітну структуру і, як наслідок, найменшу твердість.

У сталі 25ХГСП твердість суттєво більша за твердість сталі 30Г і сталі А335/А335М за рахунок трооститної структури з дрібними вкрапленнями карбідів. Що стосується сталі А335/А335М, то наявність в її структурі поряд з трооститом зерен сорбіту, а також більших за розміром карбідів змінює характер тертя у парі з більш твердим матеріалом, яким є сталь 35ХГСА, що призводить до зниження зносостійкості деталі.

Висновки

1. В результаті експериментів виявлено, що швидкість зношування залежить від структурного стану матеріалу і його мікро- і макротвердості.

2. Серед досліджуваних сталей найбільша швидкість зношування виявлена у сталі 30Г, яка має ферито-перлітну структуру і твердість 220–250 НВ. Найменша швидкість зношування – у сталі 25ХГСП, яка має трооститну структуру і твердість 380–390НВ.

3. Показано, що зі збільшенням часу випробувань з 6 до 36 год. швидкість зношування усіх досліджуваних сталей зростає, проте мінімальні показники зношування демонструє сталь 25ХГСП, що пов'язано з відмінностями її структурного стану. Це дозволяє рекомендувати сталь 25ХГСП для виготовлення деталей скребкового конвеєру, які піддаються специфічній формі абразивного зносу з елементами механіко-корозійного зносу.

Література:

1. Высоцкий Г.В., Кириченко И.Г., Леусенко А.В. Шахтные скребковые конвейеры: монография. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2011. – 566 с.

2. Ковальчук А.Н., Глушкова Д.Б., Мощенок В.И. Материалы для ответственных деталей машин//Сб. 7-й международной конференции «Эффективность реализации научного ресурсного и промышленного потенциала в современных условиях». – Карпаты, Славское, 2007. – С. 226–229.

3. Тененбаум М.М. Из 523 Стойкость конструкционных материалов и деталей при абразивном изнашивании/М.М. Тененбаум. – М.: Машиностроение, 1996. – 332 с.

4. Файнлейб А.М. Влияние твердости деталей на абразивную износостойкость сопряжения /А.М. Файнлейб // Металловедение и термическая обработка металлов. – 1997. – №4. – С. 64–65.

5. Глушкова Д.Б., Тарабанова В.П., Нестеренко Е.А. Влияние различных видов поверхностной обработки на состояние поверхности трения//8-я международная научно-практическая конференция «Дни науки-2012». – Чехия, Прага, 2012. – Т.89. – С. 53–58.

6. Роик Т.А., Глушкова Д.Б., Тарабанова В.П. Влияние химического состава на твердость и износостойкость деталей//Вестник НТУ «ХПИ». – Харьков: НТУ «ХПИ», 2012. – №63. – С. 92–98.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЇ СИСТЕМИ «ЗАЛІЗНИЙ КУПОЛ» В УКРАЇНІ

*Дзідора М.С.**студентка юридичного факультету**Національна академія внутрішніх справ**м.Київ, Україна*

На сьогоднішній день Україна перебуває в кризовому стані, насамперед в економічному. Економіка “тримає” країну в усіх її проявах, а саме в найголовнішому аспекті, військовій сфері.

На мою думку, на сьогодні Україна повинна поповнити ряди своєї оборонності для захисту і виведення ворожих військ зі своєї території. Для такої цілі досить ефективним і діючим засобом є використання ізраїльської методики «Залізний купол» для захисту міст Донбасу від ракетних бомбардувань.

Отже, що ж являє собою цей засіб. Ця методика вже сьогодні продається Ізраїлем. Україна нещодавно створила свій власний дрон, свій власний безпілотний всюдихід, який створений за ізраїльською технологією. Так само можна вивчати методику «Залізного купола» і спробувати впровадити в деяких містах, які сьогодні страждають від постійних бомбардувань.

Якщо дивитися з технічної точки зору, то можна зрозуміти саме функціонування цієї системи.

Відомо, що міста Ізраїлю, зазнають ракетного бомбардування в абсолютно мирний час. Ці ракетні обстріли носять спорадичний характер. Здається, що з ними не можна боротися, тому що час від запуску до вибуху складає десятки секунд, іноді трохи більше хвилини. Але Ізраїль знайшов спосіб з цим боротися, і цей спосіб може бути активно використаний у тому числі і у східній частині України.

Щодо бойового застосування на практиці Ізраїлю «Залізного купола», можна згадати досить вагомі приклади. Втім, незважаючи на досягнення Ізраїлю у формуванні багаторівневої системи протиракетної оборони, ракетне озброєння залишається воєнним інструментом бойовиків Гази, так як його застосування порушує нормальний хід повсякденного життя ізраїльського тилу, приводить до жертв і руйнування а перехват ракет є досить коштовним [1].

Два перших комплекси були розгорнуті в березні-квітні 2011 року під Ашкелон і Беер-Шевою для захисту від ракет з сектора Газа. В ході обстрілів території Ізраїлю з сектора Газа в квітні 2011 року за допомогою системи були збиті 8 ракет "Град" з 8, по запущених прикриваються системою містак.

Третій комплекс був розгорнутий під Ашдодом у вересні 2011 року.

Протягом серпня 2011 року територія Ізраїлю неодноразово піддавалася обстрілу з боку сектора Газа. Терористами було проведено 82 144 обстрілу ракетами (в тому числі залпові - до 7 ракет одночасно). Не менш 20 ракет збиті системою ПРО. Всього за 2011 рік скоєно 229 обстрілів, 386 ракет, підсумок. Троє загиблих, 38 поранених, 34 ракети були збиті системою ПРО.

У березні 2012 року система знову довела свою ефективність протягом серії обстрілів території Ізраїлю з сектора Газа ракетами класу "Град" і «Касам». Станом на 12 березня 2012 року, з початку 2012 року 85 скоєно обстрілів, 185 ракет. П'ятеро поранених. 61 ракета збита системою ПРО.

Всього за перший рік роботи система перехопила 93 ракети.

В ході операції "Хмарний стовп" в листопаді 2012 року системою була перехоплена 421 ракета, випущена з території Ізраїлю з сектора Газа. Відсоток успішно перехоплених цілей оцінюється в 85%.

В ніч з 12 на 13 серпня 2013 року системою була перехоплена одиночна ракета, випущена по курортному місту Ейлат і т.д.

В основу воєнної політики Тель –Авіва по відношенню до радикалів лягли такі принципи:

1. Ізраїль не заціплений війною на виснаження [2].

2. Відповідь європейської країни на атаки зі сторони ісламістів повинна бути болючою, гострою, сильною і безкомпромісною [3].

Але ця технологія не стоїть на місці, вона досить серйозно модифікувалася.

У жовтні 2014 року на виставці Euronaval, що проходила в Парижі, компанія Rafael представила модифікацію системи, призначену для морського базування. Система використовує радар спостереження корабля і не вимагає виділеного радара управління вогнем. Невеликі розміри дозволяють інтегрувати батарею ракет на малих судах, в тому числі на морських нафтових і газових платформах.

На сьогодні Ізраїль вже підписав договори з приводу експорту цієї системи з такими країнами, як Республіка Корея, США, Азербайджан.

На мою думку, придбання такої системи для України на сьогодні є актуальною.

Цікавить ця тема і вчених. Так, професор Майкл Армстронг з канадського Університету Брока провів дослідження, присвячене ефективності «Залізного куполу» під час операції «Хмарний стовп».

За офіційними підрахунками, за вісім днів операції по Ізраїлю було випущено 1506 ракет. Більшість з них летіли в бік знаходяться поблизу від Гази ізраїльських міст, проте десять з них були ракетами дальнього радіусу дії, націленими на Тель-Авів і Єрусалим. 152 ракети впали в самому секторі Газа або цілей не досягли. Ще 875 впали на територію Ізраїлю, але поза населеними пунктами - це не привело до втрат серед мирних жителів.

На думку Майкла Армстронга, в Україні ця система була б доцільною але українська влада витрачає ресурси не в тому напрямі.

На мою думку будь – яка країна повинна бути забезпеченою по – перше військовим озброєнням, розвивати військовий потенціал, а вже потім економікою, а тому Україна повинна врегулювати це питання яке є на часі і в подальшому залишатися обороноздатною державою.

Літэратура:

1. Brom S., Eiland G., Kam E., Golov A., Elram M., Shapir Y., Eran O., Dekal U., Perlov O., Landau E.B., Kurz A., Schweitzer Y., Alterman O., Yadlin A. In the Aftermath of Operation Pillar of Defense: The Gaza Strip, November 2012. – Tel Aviv: Institute for National Security Studies, 2012.
2. Cabinet Communique (01 Feb 2009) / Israel Ministry of Foreign Affairs.
URL: http://mfa.gov.il/MFA/PressRoom/2009/Pages/Cabinet_1-Feb-2009.
3. Cabinet Communique (01 Mar 2009) / Israel Ministry of Foreign Affairs.
URL: http://mfa.gov.il/MFA/PressRoom/2009/Pages/Cabinet_1-Mar-2009.

РОЗБІЖНОСТІ В ПЕНСІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ КРАЇН СНД ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Дзідора М.С.

*студентка юридичного факультету
Національна академія внутрішніх справ
м.Київ, Україна*

У колишніх країнах соціалістичного табору використовуються різні моделі пенсійного забезпечення, зокрема їх можна класифікувати за такими типами:

Пенсійна реформа на зразок Чилійської. Цю модель застосував лише Казахстан, де пенсійні внески сплачуються лише працівниками. Розміри пенсій залежать від суми сплачених внесків та нарахованого інвестиційного доходу. Спочатку планувалося, що внески сплачуватимуться до недержавних пенсійних фондів, але в останній момент було прийняте рішення про створення пенсійного фонду, управлінням яким здійснює держава. На початковому етапі пенсійної реформи більшість казахських громадян вибрало саме цей фонд, але з часом все більше громадян переходить до недержавних пенсійних фондів. Упродовж усього часу існування нової пенсійної системи урядом висловлювалися наміри щодо закриття державного фонду. У Казахстані не припиняються дискусії з приводу того, чи будуть пенсії в новій системі достатніми, і скільки доведеться доплачувати переважній більшості пенсіонерів до розміру мінімальної пенсії, обіцяної урядом.

Пенсійна реформа Угорського типу, полягає в тому, що на додаток до внесків, що сплачуються до зменшеної солідарної системи, також перераховуються кошти до приватної пенсійної схеми з визначеними внесками. У цій останній проводиться інвестування внесків від імені їх платників, і,

зрештою, з неї будуть сплачуватись додаткові виплати за рахунок коштів на накопичувальних рахунках.

Якщо казати про Латвійську систему, то в ній запроваджені умовно – накопичувальні рахунки. Відповідно до цієї моделі при виході на пенсію виплати мають складатись з остаточної суми внесків та нарахованого на них інвестиційного доходу. У Латвії реальне інвестування пенсійних коштів в економіку не проводиться, але за використання грошових коштів платників внесків уряд нараховує номінальну ставку інвестиційного доходу. Американська накопичувально – солідарна модель (США, деякі країни Латинської Америки, Португалія). Середній американець має можливість забезпечити собі три пенсії: державну, приватну корпоративну і приватну індивідуальну. При реалізації пенсійних програм другого рівня юридичні та фізичні особи мають право самостійно обирати інвестиційні проекти, куди фонди зобов'язані спрямувати їхні пенсійні внески. До того при відкритті особистого пенсійного рахунку (ОПР) є певні особливості. Так, не оподатковуються щорічні внески на суму, що не перевищує 2 тис. доларів (можна відкрити ОПР на дитину з моменту її народження). Крім того, якщо гроші знімаються з ОПР до досягнення 59,5 років, доводиться платити прибутковий податок [2].

Особливість німецької моделі у тому, що на підприємстві створюється самоврядний структурний підрозділ, який займається корпоративними та особистими пенсійними програмами працівників. Накопичені кошти йдуть на відновлення та модернізацію виробництва. Ця модель функціонує в Австрії, Бельгії, Франції, Греції, Швеції та інших країнах [3].

Розглядаючи будову системи, в Україні, ми намагаємось пояснити, що вона частково нагадує угорську з урахуванням української специфіки. Про схожість з угорською системою свідчить той факт, що Україна зберігає солідарний компонент, хоча він є істотно меншим ніж в Угорщині та має обов'язковий накопичувальний компонент.

При проведенні пенсійної реформи у переважній більшості пост-соціалістичних країн міжнародні організації надавали активну підтримку.

Найактивніша з них була АМР США, яка надавала технічну допомогу майже всім постсоціалістичним країнам. Світовий банк також був причетним до цієї діяльності у більшості країн.

В таких країнах, як Казахстан і Узбекистан, допомога надавалась Азійським банком розвитку. У країнах, ближче до Заходу, відчувається вплив Європейського Союзу.

На Заході ринок недержавного пенсійного забезпечення активно розвивається і в офіційній документації ЄС до 2020 р. встановлено завдання перейти на нові конструкції пенсійних схем: частка пенсійних виплат солідарної системи повинна знизитися з 84 до 64 % [1].

На наш погляд, потрібно звернути увагу на той факт, що пенсійна реформа в Україні досить нова, і Український Уряд повинен приділити велику увагу щодо її удосконалення та реформуванню.

Література:

1. Кондрат І.Ю. Пенсійне забезпечення в Україні та світі/ І.Ю. Кондрат // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. - 2009. - № 19.3. - С. 204-208
2. Плаксієв М. Особливості пенсійного забезпечення Чилі та Аргентини/М. Плаксієв// Вісник Пенсійного фонду України, 2008. - № 4(70)
3. Погорелова С. Історія становлення державної системи соціального захисту в європейських країнах/ С. Погорелова // Вісник Пенсійного фонду України, 2008. - № 5(71)

МОЛОДЬ ЯК ГЕНЕРАТОР УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-
ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ*Дудар Н.О.,**викладач суспільних дисциплін**Немирівського коледжу будівництва та архітектури**Вінницького національного аграрного університету,**м.Немирів, Україна*

В статті розглянуто діяльність українських національно-спрямованих молодіжних організацій в 1914-1921 рр. та їх вплив на зростання національної свідомості українців. Проаналізовано роль молоді в українському національно-визвольному русі періоду Української революції 1917-1921рр.

Проблема незалежності України залишається актуальною впродовж останніх семи століть. Оскільки від 1340 року, коли помер останній незалежний правитель Галицько-Волинської держави – Юрій-Болеслав Мазовецький, українські землі потрапили в зону інтересів держав-сусідів і стали ласим шматком для завоювання. Поляки, литовці, кримчаки ... Дорогою ціною українці втримували свою етнічну спільність і національну приналежність. Століттями перебуваючи під пануванням інших держав, зберегли мову, культуру, віру. Та варто було відібрати в нашого народу правдиву історію, що зробили російська царська та радянська імперії, – наше національне вогнище стало згасати. Тому вкрай важливо сьогодні знайти і віднайти себе, пам'ятати уроки історії, і не повторювати помилки, аби знову не стати маріонеткою в чийось імперських руках.

Вивчення і донесення до суспільства правдивої історії України стало завданням багатьох видатних істориків, зокрема Д.Дорошенка[1], Н.Полонської-Василенко[3], О.Субтельного[4] та ін. Дослідження проблемних питань української історії відбувається вже багато років. Зокрема події Української революції, в тому числі відомі і невідомі сторінки бою під Крутами досліджували М.Ковальчук[9], М.Галушак[8], Я.Тинченко[14]. Новітній рівень

вивчення проблем української революції, діяльності Центральної Ради і її голови М.Грушевського відображено в дослідженнях В.Верстюка[7]. Досліджувала роль молоді у процесі українізації імперської армії в 1917-1918 рр. Н.Химиця[16]. Дослідження доби Української революції проводив Г.Папакін[12,13], зокрема вивчав альтернативи розвитку української державності наприкінці 1917-1918 рр. Бойовий шлях Українських Січових Стрільців вивчав П.Костюк[11], який називав їх праобразом майбутньої національної армії. Український військовий рух ґрунтовно досліджений в наукових працях В.Солдатенка[5].

Загальноприйнятним є погляд, що визначає за молоддю діяльну і активну участь практично у всіх революційних, соціальних і національних рухах, у збройній боротьбі за повалення реакційних політичних режимів, за національне визволення народів, соціальні права і можливості людей[16].

Визвольні змагання в Україні розпочинались у Першу світову війну. Гордий, вільнолюбивий дух народу спалахнув на Заході українських теренів, де не було зросійщення і советизму. На пробудження національної свідомості своїх краян мав великий вплив Іван Франко. Його вірш «Не пора, не пора, не пора москалеві, ляхові служити» і досі називають «Гімн волі». Пролог до цієї поеми запалював серця молоді, спонукав до реальної дії. Тисячі юнаків записувалися добровольцями до загонів Січових Стрільців, грудьми ставали на захист Вітчизни. Це був цвіт нації, який розквітнув і на Великій Україні.

Українські Січові Стрільці – перше у ХХ ст. військове формування українців, яке після тривалої перерви відновило традиції козацтва. Легендарні Січові Стрільці (УСС, “усуси”) започаткували у ХХ ст. змагання за державну незалежність України і були для західноукраїнської молоді міжвоєнної пори живими взірцями лицарів-героїв. Створення цієї військової частини – логічне продовження широкого січового руху на західноукраїнських землях на початку ХХ століття[11]. Основний контингент Січових Стрільців становили молоді вихованці воєнізованих українських організацій: громадянського «Сокіл»,

пожежної «Січ», учнівсько-шкільної «Пласт». Цікавим фактом було те, що бажаючих вступити до УСС було 28 тис. осіб, але австрійський уряд, стурбований такою активністю національно-свідомого військового формування, зарахував до УСС лише 2,5 тис. осіб, озброївши їх рушницями, знятими з озброєння у 1888 році.[6, с.175]. Українські вояки відзначалися особливою хоробрістю на фронтах Першої світової війни, в тому числі і ті, що були змушені воювати на боці Російської імперії. Адже найкровопролитніші бої цієї війни відбувались на українській землі, і віддавали українські вояки своє життя не за імперії, а за свою Батьківщину.

Переломним моментом в історії народів Східної Європи став 1917 рік, оскільки процес розвалу Російської імперії створював реальну можливість здобути національну свободу народам, які століттями були нею поневолені. Українці, одними з перших поневолених націй, почали творення власної держави. Уже з перших днів революції українські військові організуються в українські комітети, громади, клуби. Головними діючими чинниками і найбільш свідомими у цьому русі були українські інтелігенти, які переважно обіймали офіцерські посади молодшої та середньої ланки, та українські селяни (на посадах підстаршин і козаків). Найактивніша з них – українська молодь, зокрема випускники шкіл прапорщиків, студенти та молоді вчителі[16]. Українська молодь була ініціатором культурно-освітньої діяльності серед вояків-українців, що стало початком українського національного руху в російській армії. Молоді командири організували українські вистави, спільні читання періодичних видань та українських книг, брали активну участь у створенні українських громад, клубів, військових комітетів, рад.

Важливу роль у розгортанні національно-визвольного руху в Україні відіграло українське студентство. Особливо помітно це було в Києві, де студентський рух заявив про себе як про впливову суспільну силу. Вже 3 березня 1917 року відбулося перше зібрання українського студентства всіх вищих шкіл Києва. На ньому вирішили заснувати центральний керівний орган київських вищих шкіл – головну Українську студентську раду. Навесні 1917

року розпочалася організація військових формувань із учнів старших класів [16].

Саме юнацькі військові формування стали на захист молоді Української держави в січні 1918 року під станцією Крути. Це були курсанти Першої Української юнацької (юнкерської) школи ім. Б. Хмельницького у складі чотирьох сотень, Перша сотня (116–130 осіб) новоствореного добровольчого Помічного Студентського куреня січових стрільців, а також близько 80 добровольців з підрозділів місцевого Вільного козацтва із Ніжина. Переважна більшість студентів не мала достатньої військової підготовки, студенти були погано озброєні. Російський каратель М. Муравйов, що очолював наступ червоногвардійців на Київ, прагнув української крові. Перед наступом, на мітингу в Бахмачі, він закликав своїх бійців: «Наше бойове завдання – взяти Київ... жаліти київських мешканців нема чого, вони терпіли гайдамаків – нехай знають нас і одержать відплату. Жодного жалю до них! Кров'ю заплатять вони нам...» [9].

І заплатили... Це засвідчує спогад очевидця того бою: «П'ять годин безперестанку студентський курінь стримував червоні лави, сам будучи під градом куль і гранат... Московські багнети безжально кололи груди юнаків, їхні голови розбивали прикладами рушниць, добивали поранених».[2, 309].

Загалом, за різними підрахунками, у Крутах 29 січня 1918 року перебувало від 420 до 520 українських вояків і юнаків та студентів, які мали на озброєнні до 16 кулеметів та одну гармату на залізничній платформі. Впродовж усього дня вони вели бій за станцію з більшовицькими військами загальною чисельністю (за твердженням більшості джерел) понад 3000 осіб, в їх числі 400 балтійських матросів. Усі добре озброєні і з артилерією. Після запеклого багатогодинного бою, користуючись приємком, українські війська організовано відступили зі станції Крути до своїх ешелонів. 27 студентів та гімназистів, які знаходилися у резерві, під час відступу потрапили у полон. Наступного дня бранців розстріляли. Перед стратою учень 2-ї Української гімназії, 19-річний уродженець Галичини Григорій Піпський, заспівав гімн «Ще

не вмерла Україна...», який підхопили інші полонені[9]. За сучасними підрахунками втрати українських військ під Крутами оцінюють у 70–100 загиблих. Серед них – 37–39 вбитих у бою та розстріляних студентів і гімназистів. На сьогодні відомі прізвища 20 з них. Смертельний бій із більшовицькими військами є символом жертвості, юначого лицарства, символом національної честі. 19 березня 1918 року на Аскольдовій могилі відбувся велелюдний урочистий похорон. Особливо схвилювала ця трагічна подія молодого Павла Тичину, на яку він відгукнувся віршем «Пам'яті тридцяти».

Тоді, в далекому 1918-тому українська молодь показала приклад героїзму і відданості Батьківщині. Та чи тільки тоді?! З'являються образи «Небесної сотні», що віддали своє життя за свободу України в наші дні, під час Революції Гідності 2014 року. Знову молодь вийшла на Майдан, щоб захистити українську демократію, свої права і свободи, свою національну гідність. Скільки ще має загинути тих «Сотень», аби українці відчули себе повноцінним могутнім народом, що сам вирішує свою долю, нікому не служить і має достойне життя!

Отже, Україна пройшла довгий і тернистий шлях до своєї незалежності. У здійсненні національних перетворень в Україні значну роль відіграла українська молодь. Вона завжди була і залишається рушієм українського національно-визвольного руху. Важливо чітко усвідомити, що уроки історії потрібно знати і пам'ятати, особливо сьогодні, коли над нашою молодою державою нависла загроза поневолення.

Література:

1. Дорошенко Д. Історія України. 1917-1923 рр. Доба Центральної Ради. – Ужгород, 1932. – 437с.
2. Іванченко Р. Історія без міфів. Бесіди з історії української державності. – К., 1996. – 332с.
3. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. Т. 2. Від середини XVII століття до 1923 року. – К.: Либідь, 1992. – 608 с.

4. Субтельний О. Україна: історія / Пер. з англ. Шевчука Ю.; Вст.ст. Кульчицького С. – К.: Либідь, 1993. 720 с.
5. Солдатенко В. Українська революція. Історичний нарис. – К.: Либідь, 1999. – 976 с.
6. Історія України: Посібник для абітурієнтів та школярів/ О.В.Гісем. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2005. – 340с.
7. Верстюк В. Антикомуністичний рух і диктатура пролетаріату: історія протистояння // Студії з історії української революції 1917-1921 років. Збірник наукових праць. – К.: Інститут історії України НАН України, 2011.– С.308-344.
8. Галушак М. Володимир Сергійчук: "Завдяки Крутам УНР визнали державою"// Українська правда. Історична правда. 29.01.2013р.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/5107e15909e9c/>
9. Ковальчук М. Бій під Крутами: відомі й невідомі сторінки // Українська правда. Історична правда. 29.01.2014р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/research/2014/01/29/141189/>
10. Ковальчук М. На шляху до Крут: оборона Чернігівщини від наступу радянських військ у першій половині січня 1918 р. // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, приуроченої до 350-ї річниці Чорної Ради в Ніжині 26 червня 2013 року. – Ніжин, 2013. – С.147-157.
11. Костюк П. Українські Січові Стрільці – праобраз майбутньої національної армії// Всеукраїнський часопис для розумних та небайдужих. 29 квітня 2015 р. [Електронний ресурс]– Режим доступу:
<http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/operacia-visla/ukraienskisicovistrilciproobrazmajbutnoienacionalnoiearmiiavtorkostukpetr>
12. Папакін Г. Кінець 1917 року: альтернативи Павла Скоропадського // Студії з історії української революції 1917-1921 років. Збірник наукових праць. – К.: Інститут історії України НАН України, 2011.– С.83-102.

13. Папакін Г. Українська народна громада і Павло Скоропадський // Наукові записки Інституту політичних і етносоціальних досліджень ім.І.Ф.Кураса НАН України. – К., 2008. – Вип. 39. –С. 129-150.
14. Тинченко Я. Життя після Крут. Як склалася доля учасників січневого бою// Українська правда. Історична правда 28.01.2011. [Електронний ресурс]– Режим доступу:<http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/01/28/19369/>
15. Трачук О. Основні підходи сучасної вітчизняної історичної науки щодо вивчення українських політичних партій доби національно-визвольної революції // Наукові записки Інституту політичних і етносоціальних досліджень ім.І.Ф.Кураса НАН України. – К., 2008. – Вип. 39. – С. 258-270.
16. Химиця Н. Український національний рух у російській армії та участь у ньому молоді (весна-літо 1917р.) // Проблеми гуманітарних наук: Наукові записки Дрогобицького ДПІ. – Дрогобич, 2009. – Випуск 24. Історія. – С.23-37.

ЛІКУВАННЯ НЕМОТОРНИХ ВИЯВІВ ХВОРОБИ ПАРКІНСОНА
НЕМЕДИКАМЕНТОЗНИМИ МЕТОДАМИ.

Лабінський Андрій Йосифович,

доцент,

Львівський національний медичний університет

ім.. Данила Галицького

Незважаючи на численні розроблені новітні схеми лікування кількість хворих із хворобою Паркінсона та інвалідизація при вказаній патології в останні роки продовжує зростати. [1,2,]. Особливу увагу заслуговують немоторні прояви хвороби Паркінсона – які ускладнюють лікування на фоні зростання і помолодшання патології та важкості в терапевтичних підходах[2,6].

Враховуючи вищесказане нами розроблено оригінальний комплекс інноваційного комбінованого лікування в якому поєднують медикаментозне лікування з нутріціологічними, гірудо- та мануальними методами терапії. Гірудотерапія відновлює реологічні властивості крові, без побічних явищ, які є у відомих антикоагулянтів; - нутріціологічна корекція харчування спрямована на регуляцію амінокислотного метаболізму та ендотеліального метаболізму; - мануальна терапія запобігає вертеброгенній складовій порушення мозкового кровообігу[3,].

Мета роботи:

Оцінити ефективність розробленого нами інноваційного комбінованого комплексу лікування (з поєднанням медикаментозної, нутріціологічної, гірудо, та мануальної терапії) пацієнтів із немоторними проявами хвороби Паркінсона з допомогою вивчення і оцінки їх об'єктивного стану за уніфікованою рейтинговою шкалою (UPDRS).

Матеріали і методи

Обстежили 28 пацієнтів з немоторними порушеннями хвороби Паркінсона 1-2,5 стадії важкості захворювання по Хену-Яру. Немоторні прояви у відібраної групи хворих спостерігались в основному в виді порушень шлунково-кишкового тракту, гіпосмії, мислення, настрою, головних болей на фоні підвищеного артеріального тиску та віксоральних змін. Усі хворі отримували до застосованого нами лікування медикаментозну терапію в виді агоністів дофамінових рецепторів, антидепресанти, седативні та гіпотензивні препарати. У більшості хворих артеріальна гіпертензія утримувалась на рівні 165-190 мм.рт.ст. на 95-110 мм.рт.ст. не дивлячись на прийом гіпотензивних препаратів (лізиноприл в середній добовій дозі 20 мг). Не змінюючи вказаного медикаментозного лікування в половини хворих (дослідна група) нами додатково застосовувався наступний комплекс комбінованого лікування. Хворі харчувались за принципами антиоксидантної насиченості раціону, достатньої кількості «баластних» речовин у раціоні, « вільного режиму» прийняття їжі з врахуванням біоритмів людини за настанням стійкого почуття голоду та необхідність періодичного очисного (для очистки 3го рівня травлення) голодування. П'явки прикладались в зони верхніх полів Кренінга, паравертебрально на рівні першого, третього, сьомого шийного хребця та в проекції foramen magnum по середині. Мануальну терапію здійснювали після постізометричної релаксації та пневмовакуумного масажу в виді м'якої мобілізації та маніпуляції.

Результати та обговорення

Артеріальний тиск знизився у всіх хворих після проведеного комбінованого лікування в середньому на $20 \pm 2,2$ одиниць систолічний та на $15 \pm 1,5$ діастолічний.

Зміни показників об'єктивного стану хворих після проведеного лікування в кращу сторону за уніфікованою шкалою UPDRS в першій та другій частині показано в таблиці №1.

Таблиця 1. Показники стану хворих за уніфікованою шкалою UPDRS (за 1-м і 2-м розділами) до і після лікування.

Розділ за шкалою UPDRS	контроль	дослідна
I «мислення, поведінка, настрої»	9,2 ± 1,3	7±1,2
II «повсякденна активність»	24,1±1,4	21±1,3

Як видно з таблиці після проведеного комплексного лікування загальний бал по розділі «мислення, поведінка, настрої» оціночної шкали зменшився на 2, 2 бала, а в розділі «повсякденна активність» на 3,1 бала. Така тенденція зменшення підсумкового балу за шкалою оцінки стану хворих свідчить про покращення їх стану в виді зменшення немоторних флуктуацій, більш вираженіше в розділі «повсякденна активність» хворих. Такі позитивні зміни, можливо відбулись за рахунок впливу антиоксидантних та ін. харчових речовин нутриціологічної корекції, біоактивних фракцій секрету алотрофічних залоз п'явок на ліпопротеїнові комплекси цитопроплазматичних мембран тканин головного мозку. [3,]. Є дані про вплив секрету алотрофічних залоз п'явок медичних не тільки на реологію крові а й на пришвидшення репаративних процесів у тканинах. [6] За таких умов можна припустити і більш повний вплив медикаментозної терапії. Певну роль в покращенні стану хворих та структури тканин відіграло посилення мозкового кровообігу у вертебробазиллярному басейні внаслідок проведеної мануальної терапії, спрямованої на усунення явищ остеохондрозу в шийно-грудному відділі хребта. Існують твердження про те, що порушення кровообігу у вертебробазиллярному басейні внаслідок остеохондрозу хребта можуть призводити до явищ ішемії та дегенеративно-деструктивних процесів і в інших відділах головного мозку каротидного басейну кровообігу [1,4,] Покращення стану хворих, зниження артеріального тиску та зменшення частоти проявів немоторних порушень, що підтверджується достовірним зниженням балів за відповідною шкалою. можна припустити, відбулась під впливом проведеного розробленого нами інноваційного лікування.

Висновки:

1. Інноваційне комплексне лікування із застосуванням гірудотерапії з мануальною та нутріціологічною корекцією при ХП покращує стан хворих за уніфікованою рейтинговою шкалою в виді зменшення немоторних флуктуацій.
2. Враховуючи покращення після застосованого комбінованого лікування об'єктивного стану хворого можна рекомендувати вказану терапевтичну методику для лікування хвороби Паркінсона та призупинення його прогресування для покращення ефективності існуючих сучасних схем лікування досліджуваної патології.

Література:

1. Головченко Ю.И., Карабань И.Н., Т.Н. Калищук-Слободин, С.П. Московко, Н.В. Карабань. Болезнь Паркинсона: диагностические критерии и стратегия лечения: Учебное пособие// Ю.И. Головченко, И.Н. Карабань, Т.Н. Калищук-Слободин, С.П. Московко, Н.В. Карабань. –К., 2008.-68с.
2. Карабань І.М. Сучасні аспекти діагностики та медикаментозної терапії хвороби Паркінсона / І.М. Карабань, Н.В. Карасевич // Журн. неврології ім. Б.М. Маньковського. – 2015. – № 1. – С. 50 – 57.
3. Савинов В.А. "Гирудотерапевтический экскурс в кардиологию": Издательство «Янус-К», 2013,175С.
4. Соколова Л.И. Сравнительный анализ когнитивных расстройств и МРТ-картины при рассеянном склерозе у пациентов разных возрастных групп / Л. И. Соколова, М. М. Сепиханова // Український неврологічний журнал. - 2013. - № 2. - С. 45-49. Chaudhuri K., Tolosa E., Schapira A., Poewe W. (eds). Non-motor symptoms of Parkinson's disease // Oxford University Press, 2009. – 393 p.)
5. Goetz C.G. The Unified Parkinson's Disease Rating Scale (UPDRS): Status and Recommendations. Movement Disorder Society Task Force on Rating Scales for Parkinson's Disease / C.G. Goetz, W. Poewe, O. Rascol [et al.] // Movement Disorders. — 2003. — V.18, №7. — P.738-750.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ РЕЛІГІЇ ТА ЇЇ РОЛЬ НА СОЦІАЛЬНОМУ
РІВНІ ЖИТТЯ

Максимова М. М.

студентка спеціальності «Початкова освіта»

*Дубенський коледж Рівненського державного гуманітарного
університету
м. Дубно, Україна*

Важливе місце у житті суспільства займає релігія. Виникнення цього соціокультурного духовного феномену відносять до первісної доби. Є наукові свідчення, що уже неандертальці відзначались наявністю примітивних релігійних уявлень [2, с. 45]. Проте, процес їхнього формування не був одномоментним. Він, на думку науковців, тривав упродовж двадцяти тисяч років, охоплюючи період доби розкладу первіснообщинного ладу і початковий період класового суспільства.

Пояснити виникнення релігії можна рядом причин, серед них виділяють: психологічні, політичні, інтелектуальні та моральні (етичні).

Трактування перших зводиться до того, що центральне місце у психічному «Я» людини завжди займав (і займає) страх смерті. Танатофобія (страх смерті) з'явилась відразу з самопізнанням. Від неї потерпають усі, незалежно від віку, статі, соціального статусу, національності тощо. В одних людей страх смерті постає як незрозумілий всеохопний неспокій, що згодом може перерости у психологічну проблему. В інших – танатофобія набуває «панічного» забарвлення і здатна знищити щастя та задоволення від життя. Вийти з таких станів допомагає релігія. Саме вона слугує одним з найоптимальніших засобів подолання психологічної депресії, викликаній страхом смерті. Різні релігії пропонують людині свої варіанти тлумачення земного життя та його завершення: від існування потойбічних світів, де вона зможе продовжити своє буття, до проголошення вічності душі та відносності смерті як такої.

Інтелектуальні причини появи релігійних вірувань та уявлень пов'язані з прагненням індивідів пояснити, обґрунтувати те, що відбувається у природі, суспільстві, їхньому особистому житті. Якщо у них виникають з цим проблеми – особи не можуть дати логічні відповіді на поставлені питання, то вони вдаються до ірраціональних пояснень, які стають основою релігії.

Людина – істота дуже протирічна за своєю сутністю. Її розвиток проходив на межі двох сфер – природи та суспільства. Прояви людської діяльності – результат своєрідного симбіозу природних інстинктів, усвідомлених потреб і соціальних установок. Причому, досить часто першим вдається отримувати перевагу і це призводить до неприпустимих наслідків у соціальному співбутті. На допомогу у вирішенні таких проблем приходять мораль та релігія. Людство завжди матиме злочини, які закон не зможе передбачити, проте релігія зі своїм етичним базисом здатна попередити їх, налякавши людину страшними наслідками скоєного, відплатою за «гріхи».

Вплинули на становлення релігії також політичні фактори. Первісні форми державності для свого підкріплення вимагали не тільки військової чи матеріальної підтримки, їхня стабільність, насамперед, залежала від наявної релігійної платформи. Проголошення правителів синами богів, наділення їх надприродними якостями та відповідне поклоніння і пошанування забезпечувало у певні історичні періоди розвитку людства тривале існування державного організму.

Можна стверджувати, що вище зазначені причини виникнення релігії, частково відображають функції, які вона реалізує у суспільстві, слугуючи своєрідним регулятором соціального буття. Проте, способи та напрями її впливу на соціум є набагато різноманітнішими.

Загалом, релігійні уявлення про соціальне регулювання варіюються від тверджень, що все в людській поведінці зумовлено божою волею (фатумом, долею), реалізація якої є метою існування людини, до визнання, що остання, хоча і створена божественним началом, все-таки наділена свободою і сама вибирає та несе відповідальність за усі дії [1, с. 180]. Майже у всіх релігійних

системах, які розглядалися як основа соціальної регуляції, акцент завжди ставився на дотриманні найважливіших релігійних правил (заповідей, законів, канонів, повчань). Вони становили ядро релігійних структур, презентуючи своєрідне закріплення корисного соціального досвіду. Поступово такі духовні норми почали визначати життя не тільки прихильників певної релігії, а й усього суспільства, ставали його регуляторами, виконуючи інтегративну та комунікативну функцію.

Потрібно відзначити, що релігія може не тільки зберігати і зміцнювати існуючу соціальну систему, а й бути підґрунтям суспільних протестів, розділяючи послідовників різних вірувань.

Релігія постає феноменом, який гуманізує спільноту. Духовний потенціал першої активно спрямовується на «самостворення» кожної людини, яка у процесі осягнення релігійної істини піднімається вище своїх егоїстичних бажань та потреб, позбувається «низьких» основ, наданих їй природою. Причому разом із Вищою Силою, Богом постає учасником творчого акту, результатом якого є сама. Суспільство, що складатиметься з таких особистостей, матиме потужний запас гуманізму, котрий сприятиме його гармонійному розвитку.

Людство від найдавніших часів до сьогодення постійно перебуває у пошуку рівноваги між ним та світом. У цьому йому знову-таки допомагає релігія, яка чинить вплив на вироблення життєвих позицій кожного індивіда, формування його ціннісних орієнтацій, креації відповідного світобачення. Завдяки вірі (що є ядром релігії) особа отримує базу свого існування, окреслює власне життєве призначення, знаходить відповідну нішу у соціальній системі і своєю діяльністю впливає на неї.

Важливе значення має релігія не тільки у світоглядному та гуманістичному становленні суспільства, високо оцінюється також її здатність психологічно знімати негативні наслідки стресових ситуацій, які виникають у суб'єктів соціального життя, завдяки медитації, катарсису, духовній насолоді тощо [3, с. 16]. Соціальна напруга, викликана різноманітними чинниками,

компенсується релігією. Вона пропонує наповнити соціальне життя новим змістом, який спрямовуватиме спільноту у майбутнє, відкидаючи при цьому такі деструктивні почуття як приреченість та апатія.

Варто додати, що релігія виконує у соціумі «культурну» функцію. Вона виступає могутнім засобом упорядкування і збереження традицій та звичаїв, слугує основою формування відчуття єдності людського роду, значущості неперехідних загальнолюдських моральних норм і цінностей.

Окремі дослідники акцентують увагу також на таких соціальних функціях релігії (забезпечуються завдяки релігійним громадам та організаціям) як-от:

1. пропагандистська (ідеологічна) – розповсюдження через ЗМІ релігійного вчення;
2. філантропічна – утримання притулків, лікарень, дитячих закладів;
3. місіонерська – поширення віровчення серед населення;
4. господарсько-економічна – ведення виробничої діяльності;
5. благодійницька – надання матеріальної допомоги [2, с. 29].

Загалом, роль релігії як соціального регулятора завжди була неоднозначною. Її вплив на суспільство може суттєво змінюватися та набувати специфічних особливостей. Релігія виникла як результат специфічних закономірностей розвитку людського суспільства, і саме соціальні процеси визначають в кінцевому підсумку її подальше існування.

Література:

1. Венгеров А. Б. Теорія держави і права: Підручник для юрид. вузів / А. Б. Венгеров. – М. : Юриспруденція, 2000. – 528 с.
2. Лешан В. Ю. Основи релігієзнавства: Підручник / В. Ю. Лешан. – Чернівці : Рута, 2005. – 304 с.
3. Яроцький П. Л. Релігієзнавство: Навч. посіб. / П. Л. Яроцький. – К. : Кондор, 2004. – 308 с.

МІЖСЕКТОРАЛЬНИЙ ПІДХІД В АСПЕКТАХ ЯКОСТІ НАДАННЯ
МЕДИКО–САНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ
З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ

Чумак Л.І.

*доцент кафедри соціальної медицини,
організації та економіки охорони здоров'я
Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна*

Відомо, що найбільш надійний шлях для забезпечення здоров'я і благополуччя населення – спільна робота всіх секторів держави, спрямована на соціальні та індивідуальні детермінанти здоров'я. Спільна діяльність широкого кола суб'єктів, що діють на рівні держави та на рівні суспільства, таких як міністерства, парламенти, організації, відомства, комісії, комерційні підприємства, громадяни, громадські об'єднання, фонди та засоби масової інформації передбачає успішне здійснення дій у спільних інтересах сектора охорони здоров'я та інших секторів[1,с.27].

Метою нашого дослідження стало дослідження можливостей між секторального підходу до управління якістю медичної допомоги дітям з цукровим діабетом І типу.

Управління якістю медичної допомоги вживається для характеристики процесу надання медико–соціальної допомоги пацієнтам, враховуючи економічні витрати, співпрацю лікарів–спеціалістів, родини хворого та його самого, а сучасний стан розвитку охорони здоров'я України потребує переходу від контролю якості до її забезпечення[2,с.204].

Управління якістю медичної допомоги дітям з цукровим діабетом I типу розглядається в світі певних структурних компонентів, які знаходяться у взаємодії. Це – виконання професійних функцій, що пов'язано з використанням кваліфікаційного рівня кадрового потенціалу та ресурсів, а саме сучасних медичних технологій діагностики та лікування, матеріально-технічного забезпечення відповідним медичним обладнанням, засобами медичного призначення та ліками. Комплексність в управлінні якістю медичної допомоги передбачає участь дільничного педіатра або сімейного лікаря, дитячих лікарів – спеціалістів: ендокринолога, невролога, офтальмолога, нефролога, кардіолога, психолога, дієтолога. Для визначення та врахування потреб пацієнтів передбачена активна участь хворого та його рідних у лікуванні та контролі стану здоров'я[3,с.17].

Надання медичної допомоги дітям з цукровим діабетом не має обмежуватись лише дитиною. В родині, що має таку дитину формується особливий спосіб життя, спричинений цукровим діабетом. Здоров'я дитини залежить від ступеню відповідальності та інформованості батьків і передбачає їх співпрацю з медичними працівниками та громадськими організаціями[4,с.304]. Родина при цьому є перспективною дільницею впливу на формування навичок соціальної адаптації дітей, їх свідомої безпечної поведінки та підвищення рівня їх якості життя.

На сучасному рівні організації медико–санітарної допомоги дітям з цукровим діабетом створюються організовані групи дітей з цим захворюванням. Це групи дошкільного дитячого закладу або спеціалізовані школи для дітей, хворих на цукровий діабет. Індивідуальні особливості перебігу хвороби в кожному випадку різні, але у даній групі діти знаходяться у певних умовах існування, що характеризуються однаковим харчуванням, умовами праці та відпочинку, певним психологічним кліматом у групі. Кожна дитина групи має свій індивідуальний план управління цукровим діабетом, розроблений її лікуючим лікарем, а робота в групі має за мету допомагати

цьому процесу. Діти об'єднані спільною метою досягнення кращого рівня здоров'я та життя скоріше досягають стабільної компенсації захворювання. В групі можуть проводитись заходи як медичним так і педагогічним персоналом і їх ефективність буде вищою. Щоденна робота педагогів, розробка ними методик педагогічної реабілітації дітей з цукровим діабетом призведе до певних позитивних зрушень і суттєво впливатиме на кінцевий результат, як на груповому, так і на індивідуальному рівнях.

Проведене нами дослідження включало вивчення способу життя 220 родин, які мають хворих на цукрових діабет I типу дітей до 18 років. Були визначені основні фактори ризику та запропонована методика прогнозування ризику розвитку захворювання на доклінічній стадії. Також було проведено дослідження якості життя хворих дітей у динаміці.

Поглиблене вивчення факторів ризику щодо цукрового діабету дозволило виявити фактори ризику, які відповідно зі значенням показника сили впливу 3% та більше враховувались як значущі. Найбільш вагомі серед біологічних факторів – це наявність рідних з цукровим діабетом у родоводі дитини (сила впливу 7%), наявність хронічних захворювань у матері та хвороб перших місяців вагітності (сила впливу кожного 3%), серед психологічних факторів – стресові ситуації у родині (сила впливу 6%), а серед соціальних факторів – відсутність занять спортом, недотримання режиму харчування (сила впливу кожного фактора 4%), особливості літнього відпочинку та незначна доля гарячого харчування протягом дня (сила впливу кожного фактора – 3%). Таким чином встановлено, що провідна роль у розвитку цукрового діабету у дітей належить таким факторам, як обтяжена спадковість, наявність стресів, відсутність занять спортом та не дотримання режиму харчування. Отримані дані покладені в основу прогнозування ризику виникнення цукрового діабету у дітей та виділення контингентів з високим ризиком формування ендокринної патології серед дитячого населення. Методика прогнозування включає розробку прогностичної таблиці для визначення належності дитини до певної групи ризику щодо виникнення цукрового діабету,

що містить фактори ризику, їх градації та прогностичні коефіцієнти та внесена до оптимізованої системи управління якістю медичної допомоги дітям з цукровим діабетом. Пропонується додати до алгоритму надання медичної допомоги методика прогнозування розвитку захворювання на доклінічній стадії, що дозволить визначити належність дитини до певної групи ризику та оптимізувати роботу по профілактиці цукрового діабету. Існуючі методики прогнозування розвитку ускладнень цукрового діабету у дітей також мають бути у складі технологій надання медичної допомоги.

Якість життя дітей з цукровим діабетом I типу вивчалась на основі розробленої нами методики, яка базується на рекомендаціях та вимогах ВООЗ щодо складових критеріїв цього поняття та дозволяє з оцінити цей показник на індивідуальному рівні. Нами визначено, що якість життя дітей з цукровим діабетом I типу знаходиться на середньому рівні, складає 63,9% та на 98% залежить від обмежень у харчуванні, психологічній та духовній сферах, у суспільному та повсякденному житті та від фізичних обмежень. Найбільш значущими серед них є обмеження у психологічно - духовній сфері (28,1%) та фізичній сфері (22,0%), які у сукупності складають 50,1% обмежень. Свідомий вплив на ці аспекти життя хворої дитини має враховуватись в процесі управління цукровим діабетом.

В результаті нами була запропонована модель управління якістю медичної допомоги дітям з цукровим діабетом I типу, яка містить компоненти міжсеторального підходу, а саме психологічну підтримку пацієнтів та їх родин через співпрацю з громадськими організаціями, підвищення інформованості на індивідуальному, родинному та груповому рівнях надання допомоги, прогнозування ризику розвитку захворювання на доклінічній стадії, дослідження якості життя хворої дитини в динаміці, вивчення рівня задоволеності якістю медичної допомоги, що в комплексі дозволить забезпечити оптимізацію системи управління якістю медичної допомоги дітям з цукровим діабетом I типу.

Література:

- 1.Грузева Т.С. Інноваційна сутність та стратегічний і практичний потенціал нової європейської політики «ЗДОРОВ'Я – 2020». / Т.С.Грузева // Вісник проблем біології і медицини – 2014 – Вип. 3, Том 1 (110). – С.25-33.
- 2.Сміянов В.А. Проблеми забезпечення якості медичної допомоги в системі охорони здоров'я України / В.А. Сміянов // Вісник Сумського державного університету. Серія Медицина. – 2010. – № 2. –С.200-205.
- 3.Services for children with diabetes / T.Savage, A.Clarke, C.Costigan et al. // Ir. Med. J. – 2008. – Jan. - №101(1). – P.15-17.
- 4.Coffen R.D. Magnitude of type 1 *diabetes* self-management in youth: health care needs *diabetes* educators./R.D.Coffen, L.M.Dahlquist//The Diabetes Educator [*DiabetesEduc*]. – 2009. - Mar-Apr. - Vol. 35(2). -PP. 302-308.

ЯВИЩЕ АБСЕНТЕЇЗМУ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

*Шудько К.С,**студентка факультету політико-інформаційного менеджменту,**Національний університет «Острозька академія»,**м.Острог., Україна*

Одним з невід'ємних елементів сучасного демократичного суспільства є інститут виборів. Народ як єдине джерело влади шляхом виборів може формувати політичну еліту, здійснювати ефективний контроль за її діяльністю. Вільні вибори передбачають добровільність електоральної участі, що безпосередньо пов'язане з таким явищем, як абсентеїзм. Втрата громадянами інтересу до політики, небажання брати в ній участь, апатія та політичний абсентеїзм широко розповсюджені в сучасному світі. Даний феномен призводить до неможливості творення громадянського суспільства. Участь населення в політичних процесах і передусім у процесах формування виборчих органів влади є умовою успішного функціонування будь-якого суспільства, котре побудоване на засадах демократії. Відмова людей від політичної діяльності веде до втрати контролю над діями державної влади, спрощує процес узурпації влади. В свою ж чергу, влада, яка не контролюється суспільством, перестає про таке суспільство «дбати» й може трансформуватись у жорсткий тоталітарний режим.

Сучасні міжнародні і вітчизняні дослідження показують тенденцію до зростання абсентеїзму в Україні. Тому, дана проблема відзначається актуальністю, бо вивчення абсентеїзму як різновиду електоральної поведінки дозволяє краще розуміти дане явище, визначати причини, що сприяють його поширенню та визначити можливі наслідки цього явища, зокрема для України як держави з недостатньо розвинутою демократією аби розробляти дієві механізми активізації електоральної участі громадян.

Ухилення виборців від участі в голосуванні на виборах називається абсентеїзмом. Термін «абсентеїзм» походить від лат. «*absentia*», що означає відсутність. Вперше, в політичному розумінні це поняття було вжите представниками Чикагської школи політичних наук Ч.Е.Мерріаном та Г.Ф.Госселом. Вони провели інтерв'ювання американських виборців з метою виявлення мотивів ухилення від виборів.

Існує широке і вузьке трактування цього поняття. Дослідник М.А.Василик, який є прихильником широкого підходу, пропонує таке визначення: «Абсентеїзм – ухилення від участі в політичному житті суспільства (голосуваннях, виборчих кампаніях, акціях протесту, діяльності партій, груп інтересів, тощо), втрата інтересу до політики і політичних норм, політична апатія» [2]. Як бачимо автор говорить, що абсентеїзм це 1) ухилення від участі в політичному житті 2) втрата інтересу до політики, політичних норм, політична апатія. У цьому визначенні присутня деталізація сфери політичного життя, де може проявлятися феномен – голосування, виборчі кампанії, акції протесту.

Представники «вузького» підходу до трактування абсентеїзму дещо звужують предметне поле феномену. Зокрема дослідники Д.П. Гавра і К.С. Сілантьєв пі абсентеїзмом розуміють неучасть виборців в голосуванні на виборах депутатів і посадових осіб, а також в голосуваннях на референдумах, тобто неявка в приміщеннях для голосування [3,с.32]. У цьому визначенні під абсентеїзмом розуміють факт неучасті громадян на виборах, або ухилення громадян від процесу голосування.

Якщо перший підхід можна назвати політичний абсентеїзм, то другий підхід часто називають електоральний абсентеїзм. У нашому дослідженні ми використовуватимемо другий підхід до трактування поняття абсентеїзму, а саме електоральний абсентеїзм.

В рамках дослідження впливу соціально–економічних умов на електоральну поведінку абсентеїзм досліджували Е.Даус, Д.Істон, Х.Бреди, Г.Алмонд, Р.Даль, А.Лейпхарт. Серед українських вчених, можна назвати

Р.Губань, котрий досліджував явище абсентеїзму серед громадян України. А також Ю.Г. Волкова, В.І. Добренькова досліджували даний феномен серед молоді Російської федерації.

Дослідження електорального абсентеїзму в Україні здійснювалося за допомогою графічного методу. Адже, цей метод є часто застосовуваним у соціально–політичних науках, а також є досить лаконічним і універсальним, вирізняється простотою кодування інформації. Для збору емпіричних даних і створення графіків ми користувались результатами виборів, які відбувались в Україні і ці результати оприлюднюються Центральною Виборчою комісією України.

За даними міжнародної організації «International IDEA» явка на парламентські вибори в Україні у 1994 році складала 75,81%, у 1998 –70,65%, у 2002 це число дорівнювало 69,24%, у 2006 та 2007 роках відсоток явки на парламентські вибори коливався від 67,19% до 67,03%, у 2012 році –57,4% та у 2014 – 52,42%) [5]. Графічно це виглядає так:

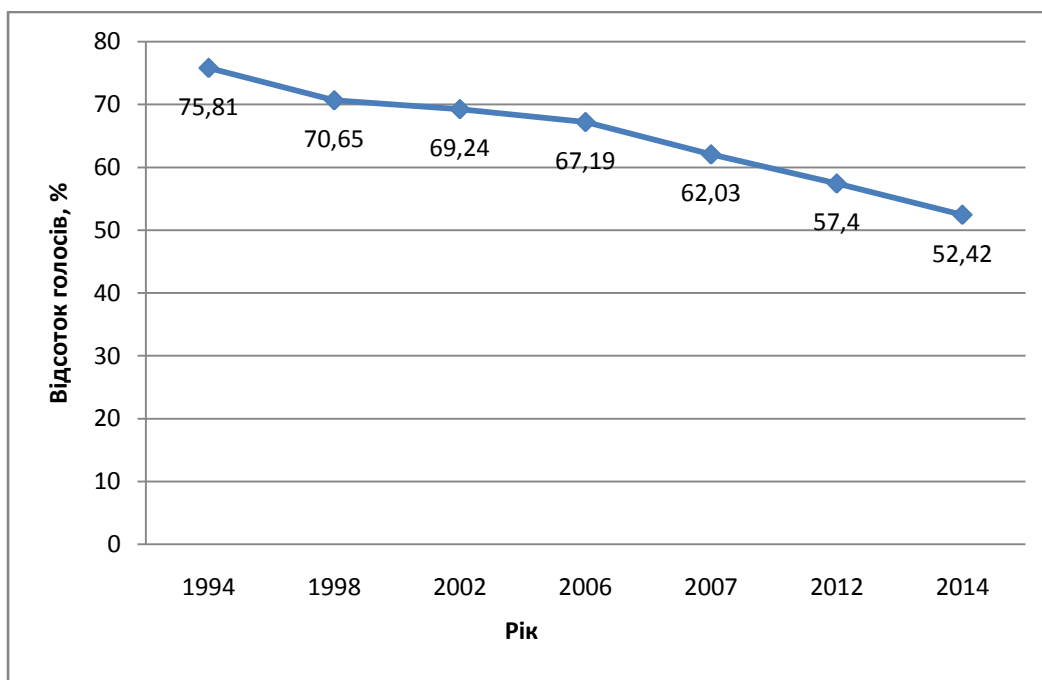

Рис.1.Явка на парламентські вибори в Україні

Аналогічні дані «International IDEA» опублікувала і про президентські вибори в Україні. Тому, ситуація з явкою на президентські вибори є такою: у

1994 році явка дорівнювала 71,63%, у 1999 – 74,92%, у 2004 році відсоток складав 77,28%, 2010 – 69,70% і 2014 – 60,82% [5].

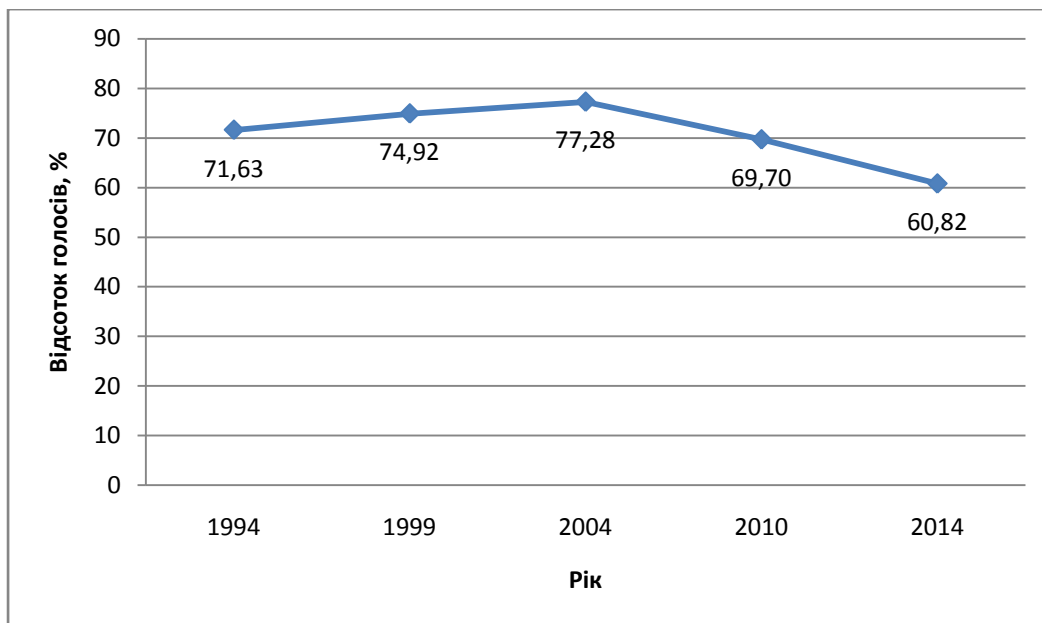

Рис.2. Явка на президентські вибори в Україні

Отже, з обох графіків чітко прослідковується, що в Україні явка на вибори зменшується, а рівень електорального абсентеїзму збільшується. Причиною такого явища можуть бути як політичні, так і неполітичні фактори, як стверджує К.М.Шихиева. Виборець може не брати участь на виборах за станом здоров'я, через знаходження в іншому місці, знаходження виборчого округу далеко від дому, або ж вибори взагалі можуть не цікавити виборця. У іншому випадку виборець, не йдучи на вибори, демонструє політичний протест, чому можуть послужити різні причини (висунуті кандидатури, їх позиція, втрата довіри до об'єктивності виборчої компанії на виборах) [4].

М.А.Бучин називає чотири групи причин, що впливають на рівень абсентеїзму в державі:

1) суб'єктивні — причини, які є характеристиками самих виборців і визначають рівень їхньої політичної участі (демографічні і ментально-психологічні). До демографічних факторів абсентеїзму належать вік, стать, місце проживання, рівень доходів та соціальний статус. До ментально-психологічних факторів абсентеїзму належать освіта та рівень політичної культури;

2) об'єктивні — причини, які характеризують ситуацію в країні загалом, і виборчий процес, зокрема. Включають соціальні, економічні та політичні (фактори, що характеризують стан політики у державі загалом; фактори, що характеризують особливості самого виборчого процесу; технічні фактори);

3) кон'юнктурні — причини, які складаються під впливом збігу обставин (погода, сезонні роботи, сімейні справи);

4) ініціативні — причини, які є результатом впливу на виборців інших суб'єктів виборчого процесу (заклики бойкотування виборів, тиск, залякування виборців мобілізація електорату та ін.) [1, с.175].

Аналіз графіків показує, що найнижчий рівень абсентеїзму в Україні був у 1994 році. Користуючись класифікацією М.А.Бучина, можна сказати, що причинами цього можуть служити суб'єктивні фактори, зокрема ментально-психологічні фактори. Адже, залишки Радянського союзу ще не віджили своє і багато людей почували себе громадяни СРСР. А у Радянському союзі стиль мислення, політична культура, традиції зобов'язували кожного брати участь в голосуванні. Тому можна говорити про те, що частина людей, брала участь в голосуванні по інерції.

Порівняння явки виборців на парламентські і президентські вибори показує, що динаміка абсентеїзму на виборах до ВРУ має явно виражену тенденцію до збільшення, натомість динаміка на виборах Президента України має синусоїдну форму. Це можна пояснити тим, який тип політичного режиму існував в країні. З 1994 по 2004 рік вчені визначають політичний режим в Україні як авторитарний (за даними міжнародної дослідницької організації «Economist Intelligence Unit»). Переломним моментом в зміні цього режиму були вибори 2004 року. З 2004 по 2008 політичний режим визначається, як демократичний [6]. Можна стверджувати, що недемократичний політичний режим призводить до зменшення абсентеїзму, а демократичний політичний режим до його збільшення.

В 2004 році рівень абсентеїзму на президентських виборах знизився. Це пов'язано з початком так званої Помаранчевою революцією. У цей період спостерігається найбільша явка на вибори.

Як показала практика в багатьох країнах, виходом з положення є примусова участь виборців. В Австралії і Бельгії «ледачих» виборців штрафують, в Греції і Туреччині за ухилення від участі у виборах виборця чекає позбавлення волі, в Аргентині ухилення виборця від участі у виборах загрожує йому не тільки штрафом, але й позбавленням місця роботи протягом 3 років, це – практика примусового голосування в перерахованих вище країнах. Напевно, ніхто не зможе засумніватися в тому, що ці країни належать до ряду демократичних країн[4].

Для того, щоб виборець брав участь у виборах, потрібно посилити інтерес до політики і постійно пропагувати соціально–політичний розвиток держави. У законодавстві багатьох країн існує ряд заходів, що вживаються для залучення виборців. По–перше, проводиться пропагандистка робота з боку державних органів для забезпечення участі виборця на виборах. Для цього виділяються необхідні кошти з держбюджету. Якщо під час виборів не набереться відповідний відсоток голосів, встановлений законом, то повторне голосування і повторні вибори неминучі.

Якщо в Україні використати практику застосування штрафів за неявку на виборах це призведе до протесту і невдоволення населення. Тому що, така практика зазвичай застосовується в країнах, де є високий рівень життя населення і громадяни мають змогу оплатити штраф. Другий шлях щодо подолання абсентеїзму є більш реальним для України. Але знову ж такі нечесні правила гри політиків, корупція, зловживання політиків своїм становищем, висвітлення неправдивої інформації спотворюватиме цю пропаганду.

Отже, абсентеїзм – політична апатія населення, що проявляється під час виборів, референдумах та ін. Існує два підходи до трактування абсентеїзму: політичний і електоральний абсентеїзм. У статті розглянуто електоральний абсентеїзм. Аналізуючи дані про явку на парламентські і президентські вибори в Україні виявлено тенденцію до постійного зростання абсентеїзму. Серед причин виникнення цього явища виділяють суб'єктивні причини, об'єктивні, ініціативні. К.М.Шихиева пропонує два шляхи вирішення цієї проблеми: накладання штрафу або позбавлення волі за неявку на виборах та створення

активної пропаганди виборів. Для України найбільш адекватним буде 2 другий шлях.

Література:

1. Бучин М.А. Абсентеїзм як тип електоральної поведінки/М.А.Бучин// Збірник наукових праць «Політологічні студії». – 2011. – № 2. – С.174 – 182.
2. Василик М.А. Политология: Учеб. Пособие для тех. ун-тов [Текст]:[учебное пособие] / Под ред. М.А. Василика, 2–е изд. СПб: Издательський дом «Бизнес Пресса» – 1999.– С.123 –145.
3. Гавра Д.П, Силантьев К.С. Абсентеизм как социологическая проблема: структурная гипотеза и детерминирующие факторы / Д.П Гавра, К.С. Силантьев // Политический анализ: Доклады Центра эмпирических политических исследований СПбГУ. – 2004. – №5. – С. 17 – 31.
4. Шихиева К. М. Абсентеизм и принудительность голосования [Электронный ресурс] / К.М. Шихиева// Научно–издательский центр «Социосфера» – 2011. – Режим доступа до сторінки: http://sociosphera.com/publication/conference/2011/99/absenteizm_i_prinuditelnost_golosovaniya/
5. Voter turnout data for Ukraine – The International Institute for Democracy and Electoral Assistance is an intergovernmental organization. – [Электронный ресурс] – Режим доступа до сторінки: <http://www.idea.int/vt/countryview.cfm?CountryCode=UA>
6. Democracy index – The Economist – [Электронный ресурс] – Режим доступа до сторінки: <http://www.economist.com/sections/europe>